

ХІХ-ПАРТИЯГУРУУЛТАЙЫНА ЭШГ ОЛСУН!

ауа.

05
К71

Үрәкләри, мәгсәдләри бир достларын Кремл гапысында көрүшү.

Рәссам О. САДЫГЗАДЕ

К И Р П И

Ичазэ верин...

(ЭЛМИ ИШЧИЛЭРИН ҺӘЛӘ ЧАҒРЫЛМАМЫШ
ЙЫҒЫНЧАҒЫНДА КИРПИНИН СӨЙЛӘМӘК ИСТӘДИЙИ НИТГ).

Һөрмәтли алимләр, институт рәһбәрләри, нәшрийят башчылары!

Ичазэ верин вахтынызы алдығым үчүн үзр истәйим. Мүһүм бир мәсәлә әтрафында сизләрдән данышан олмадығындан мән бир-ики кәлмә демәк истәйирәм.

Ичазэ верин бу чыхышында бә'зи элм адамларынын һәлә кечмишин ийрәнч галығлары тә'сириндән чыхмадығындан, элми әсәр язмағ, тәдгигат апармағ әвәзинә көһнә бир ябыны миниб, нәшрийят идарәләрини кәзәрәк, пул топламағла мәшғул олдуғундан данышым.

Мән конкрет данышмаға адәт әтдийимдән, бу ишин нәзәри чәһәтини сизин өһдәнизә бурахыб, фактлара кечмәк истәйирәм. Сөһбәтим Язычылар Иттифагынын „фәхри“ үзвү, тарих элмләри доктору Исмайыл Һүсейнов һаггындадыр.

Исмайыл Һүсейновун алимлийи һаггында мән бир сөз демәйәчәйәм, чүнки бу барәдә чох мәчлисләрдә данышылыб. Ишләдийи элми-тәдгигат идарәләринә о, һәр ил мүйәйән элми әсәр вермәли икән,

бунлары язмадығы, өз үзәриндә чалышмадығы барәдә дә данышмаячағам. Чүнки Исмайыл Һүсейнов элми ишчидир, о биләр, ишләдийи идарәләрин мүдирләри биләр. Бәлкә өз араларында белә гәрәрә кәлибләр ки, профессора башағрысы вермәсинләр.

Мән ялныз һагг-һесаба мәсәләләриндән данышачағам. Бу башдан ону да гейд әтмәк истәйирәм ки, Һүсейновун ибтидан мәктәбдә һесаба мүйәллими чох гүввәтли имиш. Чүнки о, пул һагг-һесабыны көзәл билир. Тарих элми саһәсиндә һесаба алыначағ бир иш көрә билмәйибсә, һесаба саһәсиндә тарихи ишләр көрмүшдүр.

Ичазэ верин мәчлискәкиләрин нәзәри-диггәтинә етирим ки, Исмайыл Һүсейновун яздығы диссертасия элми әсәр олмагдан чох, сағмал инәйә охшайыр. Мүйәллиф бу инәйин башындан тутуб кассалары кәзир. Әдаләтлә данышмағ лазымдыр, һарада нә гәдәр вар, о гәдәр дә алыр, артыг истәмир, чөрәйинә шүкүр эләйәнләрдәндир,

сечиба саналаян дейил. мәсәлән, Педагожи институтда 35000 манат варды, бу пулу алды ки, кедиб диссертасиясыны мүдафиә әтдикдән сонра әсәрини орая тәгдим әтсин. Анчаг әләмәди. Пул әл чиркидир, хәркләнән кими һарадан алындығы, нә вахт алындығы яддан чыхыр. Она көрә дә, Москвада Сияси нәшрийят идарәсинә кедиб, онларла сазишә кирди, кассаларындан 24000 манаты аланда һеч уф да демәди. Даһа орасыны нәзәрә тутмады ки, Бақыда, институтда көзү йолда галан вар.

Анчаг тарих өз ериндә дурмадығы кими тарих элмләри доктору да бир ердә даянмыр. О, диссертасиясыны мүдафиә әдиб, Бақыя гайыдандан сонра Москва Сияси нәшрийяты илә бағладығы әһд-пеймана вәфасыз чыхды. Бу сәфәр дә Азәрнәшрин кассасына йөнәлди, 55000 манат да бурадан алды. Нәйинә чатмаз? Артыг пул чибини дешмир ки, һәлә Азәрнәшрин хәрчи бунунла битмәди. Онун йолунда 50000 манат да әләвә хәрч чәкдиләр.

„Бәс китаб һаны?“—дейә мөһтәрәм элми ишчиләр мәнә суал верә биләрләр. Сәбри-низи дәрин, бу суалы вермәйин, чүнки нәинки мән, бу гәдәр пуллары хәрчләйән идарәләрин мүдирләри, һәтта мүйәллиф өзү дә бу суала чаваб верә билмәз. Чүнки китаб йохдур. Чап олунмайыб. Чап олуна билмир. Чап олунмаға лайиг дейил.

„Бәс мүйәллиф һаны?“—дейә бу дәфә элми олмаян ишчиләр мәнә суал верә биләрләр. (Чүнки элми ишчиләр һәр күн мүйәллифи көрүрләр, анчаг она көзүн үстә гашын вар демирләр). Мән бу суала чаваб верә биләрәм ки, мүйәллиф, йә'ни Исмайыл Һүсейнов бу саат әйни заманда беш ердә ишләйир, беш ердән дә мааш алыр. Дөвләт Университетиндән 5500 манат, һәм ин ердә кафедра мүдирлийиндән 500 манат, педагожи институтда кафедра профессорлуғундан 2750 манат, тарих институтундан 3500 манат, Әлмләр Академиясындан 1750 манат... Мән һәлә ишдән данышмырам. Чүнки бу гәдәр идарәдә бирдән ишләмәк бир адамын һүнәри дейил. Бәс, язығ бу гәдәр пулу тәкбашына нечә алыр? Айда ики дәфә бу идарәләрин кассаларына кетмәк өзү дә бир „элми“ ишдир.

Һәлә мән Һүсейновун алдығы әтәк долусу гонорарлары бурада сайыб, онсуз да узанмыш нитгимә гейри идарәләрин һагг-һесабыны гарышдырмағ фикриндә дейиләм.

Ичазэ верин бунунла сөзүмү гуртарым.

Гарачала совхозунда директор И. Садыгов, баш мүйәндис Б. Гринштейн памбығйыған машынлардан истифада әтмирләр.

Рәссам Н. КАЗЫМЗАДӘ

— А йолдаш мүдир! Бир аз тез кәл, памбығ етишиб, йығымда көри галырығ.

— Бу памбығйыған машынлар әл-аяга илишир вә гоймурлар ки, ирәли кедәк.

ПАМБЫГ ТАРЛАЛАРЫНДА

МЭМИШ КЕТСИН, МЭН ДЭ КЕДИМ

(Агчабэди району, Молотов адына колхозда).

- Йолдаш Мэмиш, бу күн нийә ишә чыхмамысан?
- Фирузэдән өйрәнмишәм.
- Ай гыз, Фирузә, де көрәк нийә памбыг йыгмаға кетмәмисән?
- Нийә бригадир Әшрәф өз арвады Гүдрәти эвдә бәсләйир, мәним гаш-көзүм ондан писдир?
- Әшрәф, сән де көрәк, нийә арвадын памбыг йыгмаға кетмир?
- Эввәл илк партия тәшкилатынын катиби Мустафаев өз арвадыны ишә көндәрсин, мән дә көндәрим.
- Йолдаш Мустафаев, сән өзүн колхозун рәһбәри ола-ола, арвадын нийә ишләмир?
- Хейр, рәһбәр мән дейиләм, колхоз сәдри һәсәндир. Онун арвады памбыг йыгмаға кедәндә, мәнимки дә кедәр.
- Йолдаш һәсән, сән буна нә дейрән?
- Мәмишин арвады Мәләк ханымы көзләйирәм.
- Мәмиш эшитдин?
- Эшитдим! Дедим ки, ахы Фирузэдән өйрәнмишәм. (Сөһбәт енә тәзәдән, башдан башланыр).

Бә'зи колхозларда рәһбәр ишчиләрин арвадлары ишә чыхмырлар, чыханда да чох аз памбыг йыгырлар.

Рәссам С. ШӘРИФЗАДӘ

Көлине бах, көлине.
Памбыг алыб өлине.
Көлине сөз демөйин,
Көдәр, дейәр өрине (Әри колхоз сәдридир).

ПАМБЫГ ОЛСУН—БАРДАНДА ОЛСУН

Әли Байрамлы памбыгчылыг шө'бәсинин баш агроному Серкей Матевосов гәбул мәнтәгәсиндә Гарабағлы МТС-нин баш агроному Мирзәбәй Гәһрәманову көрән кими севиндийиндән аз гала чичәйи чатламышды.

- Мирзәбәй, ишләр кедир а!..
- Өз гайдасилә!
- Памбыг сел кими ахыб кәлир а!..
- Өз гайдасилә!
- Амма, дейәсэн, мәнтәгәйә кәлән памбыгларын ичиндә бир чәнкә дә олса сечмә памбыг йохдур?!..
- Рәһмәтлик оғлу, нә гоюб, нә ахтарырсан. Памбыг олсун—барданда олсун. Кейфийәт нәдир, сечмә нәдир?..
- Догру дейрән, бунлар баш агронома башағрысы кәтирән шейләрдир. Тарлая кедиб, йыгыма көз етирмәкдәнсә, нә вермишәм мәнтәгәдә отуруб, чай ичмәйә.
- Адамымсан!..
- Өз гайдасилә!..

СӨҮБӘТ

- Сәлянда, М. Ч. Бағыров адына колхозун сәдри Мәммәдһүсейн бизимлә сөһбәтә бу чүр башлады.
- Бу ил гиямәт эләйчәйик, саһәмиз кенш, го́за кейфин истәйән гәдәр...
- Памбыгын йыгымы нечәдир?—дейә биз она ағаппаг агаран бир саһәни кәстәрдик.
- Бу суал дейәсэн Мәммәдһүсейнин хошуна кәлмәди.
- Йыгым дейәндә ки...—о, бир балача ләнкиди, сонра сөзүнә давам этди:—бу саһә 7-чи бригаданындыр. 24 ишчисиндән 14 нәфәри чөлләдир, беш нәфәри нахошдур, 2 нәфәри дә ачыг әдиб.
- Нечә йә'ни ачыг әдиб, кимдән ачыг әдибләр?
- Өзләри-өзләриндән, арваддырлар да, бачармаг олур бәйәм? Бу бригадандан күсүб кедибләр о биринә. Амма бунун ишимизә һеч бир тә'сири олмайыб. Чүнки, айры бригадаларда да дашыб-күсәнләр бу бригадая кәлиб, элә эл-әлә, баш-баша чыхмышыг.
- Колхозчу гадынлардан сорушанда ки,
- Күндә нә гәдәр памбыг топлайырсыныз?
- Бу кол-косда памбыг топламаг олар? Сармашығлар памбыгы элә басыб ки, бир саат гуртдаламасан, бир чәнкә гопарда билмәзсән!
- Бу саһәләр вахтында алаг олмайыб?
- Нечә о бири саһәләр олуб ки, бурада олсун?
- Иллик планынызы нечә фаиз өдәмисиниз?
- Дейәсэн бу суал да колхоз сәдринин хошуна кәлмәди.
- 70 фаиз өдәмәлийдик, 27 фаиз өдәмишик.
- О бириси бригадаларда вәзийәт нечәдир?
- Эшитдийимизә көрә пис дейил, орта һесабла күндә 7—8 тон йыгыб, тәһвил веририк.
- Күндәлик план нә гәдәрдир?
- Нечә нә, 13 тон, һәләлик долдурмуруг, үмидимиз вар!
- Үмидиниз нәйәдир?
- Бу суала колхоз сәдри чаваб верә билмәйиб сусду.

КӨЙЧАЙДА РӘСУЛОВ, БӘРДӘДӘ МӘММӘДОВ

Рәсулов Көйчайда, Мәммәдов исә Бәрдәдә памбыг мәнтәгәсиндә ишләйир, икиси дә яхшы оғланлардыр, вәзифәләри бир-биринин эйни олдуғу кими, рәфтарда да бир-биринә охшайырлар. Өзләринә әзийәт верән дейилләр, узун данышмағы севмәзләр. Бир сөзү ки дедиләр, гуртарды, аләм йыгыла, онлар сөзләрини дәйишмәзләр. Бирчә хасийәтләри бир-биринә дүз кәлмир. Буну сүбут әтмәк үчүн бир мисал кифайәтдир.

Рәсулов күнәбахандыр. Элә ки күн бир балача әйилди, ағачларын көлкәси узанды, мәнтәгәнин габағында нечә машин памбыг олур олсун, гапылары бағлайыб, дүзәлир йола. Нә гәдәр ялварырсан ялвар, нә гәдәр де ки: „А йолдаш күн батынча бир аяг да колхоза кедиб-кәлмәк олар, һәлә ахшама чох вар!“ Бу сөзләрин Рәсулова тә'сири олмаз. Деди, гуртарды.

Одур ки, чох вахт памбыг долу машинлар икинди вахтындан галыр мәнтәгәнин габағында, көзләйирләр сәһәри, күн чыханы. Күн ки чыхды, архайын ол, Рәсулов кәләчәк, чүнки киши күнәбахандыр.

Мәммәдов исә тәрсинә, һеч шейә бахан дейил. Вәзийәтә бахмаз, ишә бахмаз, памбыға бахмаз, йолун узунлуғуна бахмаз. Мәсәлән, тутаг ки, сәккиз араба памбыг кәлиб 15 километрлик мәсафәдә олан колхоздан. Мәммәдов бир кисәйә көз кәздириб дейир:

- Яшдыр, гайтар керил.
- А йолдаш Мәммәдов! О бири кисәләрә бах, яш дейил, гурудуб кәтирмишик, бир дә о гәдәр йолу керил гайытмаяг? Ишимиз төкүлүб галыр ахы!
- Мәммәдов бу сөзләрә һеч гулаг да асмыр. Мәнтәгәни бағлайыб, ачары гоюр чибинә.
- Бүтүн район йығылса Мәммәдов дедийи „яшдыр“ сөзүнү гуруя чевирә билмәз.
- Элә буна көрә дә Көйчай вә Бәрдә памбыг гәбулу мәнтәгәләринин иши дейәсэн бир аз яшдыр.

—Зәрдаб районунда колхозларда әмәк интизамыны позараг. айрыча памбыг гурудан мангалар тәшкил этмишләр.

Нәйи көзләйирсән!
— Көзләйирәм ки, памбыг йыгсын, мән дә гурудум.

— Бәс сән нәйи көзләйирсән?
— Көзләйирәм ки, гурутсун, мән дә апарыб тәһвил верим.

Ачыг мәктүб

Биз, Имишли районунун мәктәблilәри, әлимиз һәр тәрәфдән үзүләнән сонра, Сизә мүрачнәт әтмәйә мәчбур олдуг. Районумузун маариф ишләрини йохламагдан өтрү көндәрдийиниз комиссияларын, мүфәттишләрин, тәлиматчыларын вердикләри ширин вәдләрән һеч бир нәтичә чыхмыр, әксинә, ишимиз күндән-күнә бәд кәтирир. Билмирик бунда нә һикмәт вар ки, көндәрдийиниз адамлар районумуздан гаһытдыгдан сонра, маариф ишләри габага кетмәк әвәзинә даһа да керн кедир.

Бәлкә ядыныздадыр, бу ил август айында мүәллимләр мүшавирәсиндә абырдан салынан инспектор И. Абдуллаев мүвәггәти олараг маариф шө'бәси мүдирлийинә ирәли чәкилди, анчаг һәмишәлик мүдир олуб галды. Инди һесабынызы да бурадан көтүрүн. Бундан сонра Гарадонлу орта мәктәбинин тәлим-тәрбийә ишләрини „танынмаз“ һала салан дәрәс һиссә мүдири Ә. Әсәдуллаев дә вәзифәсиндән говулду. О да, маариф шө'бәси мүдири Абдуллаев кими, керн кетмәкдәнсә, ирәли кәлди, бир аз да бөйүдү, һөрмәтә минди, инспектор олду.

Бизим ишимиз дә бу адамларла яхындан әлагәдардыр. Онлар ирәли чәкилдикчә мәктәбләрин иши керн кедир.

Бир дә языб сизә мә'лум әдирик ки, дүз ай ярым олар, башга районларда ширин дәрәс кечирләр, бизим мәктәбләрдә һеч ачысы да йохдур. Чүнки мүәллимләр бир ердә тохдайыб даянмырлар ки, дәрәс дә кечсинләр. Бу күн бу мәктәбдәки мүәллим сабаһ айры мәктәбдән сәси кәлир.

Районда еддилик мәктәбләрин он еддисиндә ушаглар рус дили дәрәсинә һәсрәт галыблар, куя дейирләр ки, „мүәллим йохдур“. Анчаг биз, бу „йохдур“а инана билмирик. Бу яхындарда бизә, белә бир хәбәр чатды ки, сиз бизим района догуз рус дили мүәллими көндәрмисиниз. Ону сизә хәбәр вермәк истәйирик ки, бу мүәллимләр бизә гисмәт олмайыб, йол кәлдикчә бухар олуб, һавая учублар. Дөрдү Бақы халг маариф шө'бәсиндә илишиб галыб, икиси Сумгайтда көздән итиб, бири йолуну азыб сәһвән Сабирабад сәмтинә үз гоюб, ердә галанындан да сораг верән йохдур.

Сиз әлә билмәйин ки, биздә мүәллим йохдур. Вар, анчаг орта мәктәбләрин

8—10-чу синифләриндә рус дили дәрәсләри дейәнләр һәм тәһсил, һәмдә савад чәһәтдән бир аз касыбдырлар. Бу барәдә онлары биз багышламышыг, кәрәк сиз дә багышлаясыныз.

Районда ичбари тәһсил гануну да бөйүк ганунсузлуг ичиндәдир. Дәрәдән кәдәнләрин сайы күндән-күнә чохалдыгча, дәрәсә кәләнләрин сайы азалыр. Буну 7 иллик мәктәбин директору Камран Әлиевин тутдуғу күндәлик сияһидә даһа айдын көрмәк олар.

Имишли орта мәктәбиндә һәр күн орта һесабла 80 ушаг дәрәсә кәлмир. Тәкчә Т. Әсәдуллаеванын синифиндә 25 ушагдан 10 нәфәри дәрәсә кәлир ки, бунларын да икиси һәлә тәзәчә аяг тутуб, ерийир.

Бу барәдә сизә әтрафлы язардыг. Анчаг Совет сәдри Әлиевдән горхуруг. Чүнки, о, сияһи дүзәлдән педагоглары демагог, бу ишин үстүнү өртмәйә чалышан демагоглары исә педагог адландырыр.

Билмирик хәбәриниз вар, йохса йох, бир нечә айдан сонра гыш башлаячар. Бу һадисәдән районда ерли сәнае шө'бәси мүдири И. Гасымов, коммунал тәсәррүфаты идарәсинин мүдири Ф. һүсейнов, Мәзрәли колхозу сәдри һ. һүсейнов йолдашлар яхшы хәбәрдардырлар. Анчаг мәктәбләрдә һәһәһә одун, диш гуртдаламага чөп дә тапмазсыныз. Сизин көндәрдийиниз 6 вагон одундан да сораг верән йохдур. Йәгин көндәрдийиниз мүәллимләр кими, онлар да йолларда бухар олуб.

Бу илин дәрәс китаблары мәсәләсиндә ишимиз бир аз долашыга дүшүб. Райкоопиттифагын тичарәт шө'бәси мүдири К. Чәбрайыловун башы гарышыб район тичарәт ишләрини йүксәкләрә галдырмага, Азәркитаба вә Азәриттифага вахтында сифариш вермәк ядындан чыхыб, одур ки, 46 мин дәрәслик әвәзинә, 16 мин дәрәслик алыныб, о да ушагларын сайына көрә йох, манат һесабилә пайланыр. Өзүнүз билирсиниз ки, манат һесабилә китаб охумагын бир гәпиклик хейри олмаз.

Дейиләчәк сөзүмүз язмагла гуртарасы дейил. Сиздән бир хаһишимиз вар, бизә тез бир чаваб язын. Анчаг әлә көндәрин ки, бухар олуб һавая учмасын.

„Искусство“ журналынын редактору К. А. Ситников йолдаш бизи багышласын, онун әдәбийят вә чография әлмләри саһәсиндәки мә'луматына бир балача тәһһин вермәк истәйирик.

Журнал 1952-чи ил июл-август нөмрәсинин баш мәгаләсиндә өлкәмиздә яранмыш бир чох монументал әсәрләрлә фәхр әтдийини сөйләйир. Буна һеч бир сөзүмүз ола билмәз, чүнки, бу әсәрләрлә биз дә фәхр әдирик. Анчаг баш мәгаләнин өзү һаггында бу сөзү дейә билмәйәчәйик. Чүнки, бурада бир чүмлә илә аләм бир-биринә гарышдырылмышдыр. Мәгаләдә Бақыда Ф. Әбдүлрәһманов тәрәфиндән ярадылмыш Әлишир Нәван һейкәлиндән бәһс олунур.

Үзр истәйирик, йолдаш редактор, Әлишир Нәваннин һейкәли Бақыда дейил, Дашкәнддәдир, мүәллифи дә Ф. Әбдүлрәһманов дейил, Л. Дитрихдир. Сиз гейд әтмәк истәдийиниз Ф. Әбдүлрәһмановун яратдыгы һейкәл Низамининдир, өзү дә һәгигәтән, фәхр әтмәли монументал әсәрдир.

Сиз ики классик шаири бир-бириндән яхшы сечмәдийиниз кими, ики республиканын пайтахтыны да долашыг салмысыныз.

Бу чүр „кичик“ сәһви гейд әдиб, сизн нараһат әтдийимиз үчүн үзр истәйирик.

БУРАХЫЛЫШ КЕЧӘСИ

Рәссам Н. ДАВУД

— Сәс салма, атам о отагда мөшгулдур, өз үзәриндә ишләйир.

Рәссам НӘЧӘФГУЛУ

Шуша зообайтарлыг техникумунун мүдири Билал һачыев илк партия тәшкилатынын катиби Бахшәлиевин кабинетинә чәгырды.

— Истәйирәм бир тәнтәнәли бурахылыш кечәси дүзәлдәм. Амма пул йохдур.

— Нә гәдәр ләзимдыр,— дейә Бахшәлиев севинчәк сорушду.

— һесабламышам, ийирми дөрд мин манат әләйир. Плов, кәбаб, соус, пиво, коняк, зурна-балабан, хүләсә, он сәккиз—он догуз мин манатлыг касыбфәнди рәгс әләмәк олар. Анчаг артыг йох. Чүнки дөрд-беш мин дә өзүмә ләзимдыр, курорта кедәчәйәм.

Бахшәлиев бир дәгигәлик дәрин дүшүнчәдән сонра деди:

— Йолдаш мүдир, биз магазин ишчиси дейилик ки, әлимизин алтында амбар олсун, бизим күчүмүз нәйә чатар? Тәләбәйә. Тәләбәләрин бир айлыг тәгаүдүнү вермәрик, бу да сәнин үчүн ийирми дөрд мин манат.

— Бир айлыг илә ишимиз дүзәләр?

— Дүзәләр.

Август айынын орталарында, Шушада, сәфалы бир ердә ики күн, ики кечә әлә гонаглыг олду ки, кәл көрәсэн.

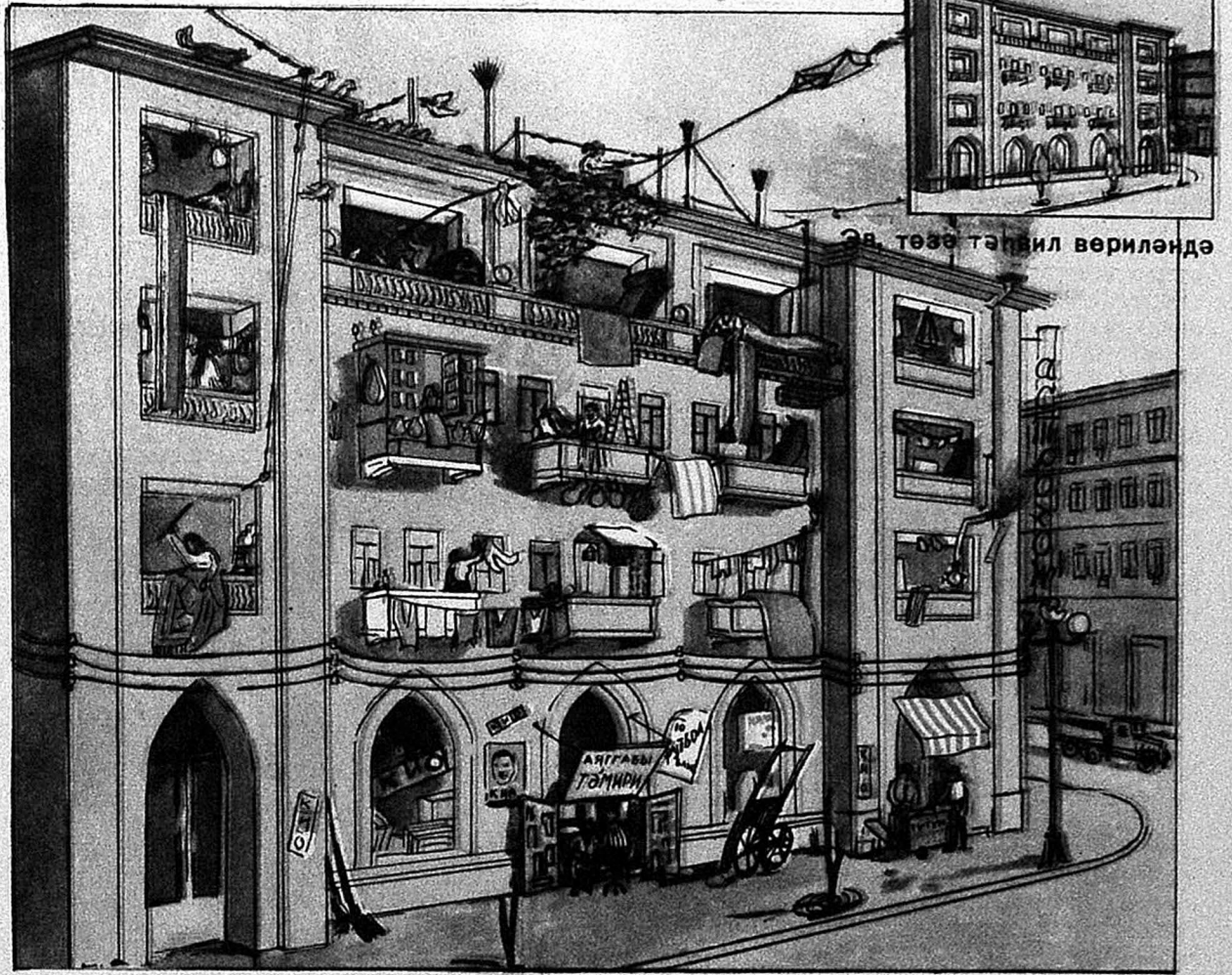
Әслиндә гонаглыгга нә ейилиб-ичилдийини билмирик, амма алынан шейләрин сияһисинә баханда: гонаглыгдакы адамларын һәрәси бир отурма; үч кило чөрәк, бир кило картоф, ярым кило әт (һәлә гоюнун бири кәсилмәйиб, техникумун һәйәтиндә мүдирин кабинетинә бахыб, мәләйир), ярым кило яғ, бир кило хияр, бир кило соған, көйәрти, колбас, памидор, сарыкөк, зә'фәран, кавалы, гарпыз (ялныз минчә манатлыг алынмышдыр) ейиб, үч литр ички ичиб, үстүндән ийирми стәкан хорузпипийи чайы өтүрүб, үч мин сәккиз йүз манатлыг да шәкил чәкдирибләр.

Бә'зи йолдашлар дейә биләр ки, адам бир отурума бу гәдәр шейи ейә билмәз. Йох, ейә биләр, иштаһсы һачыев илә Бахшәлиев кими олса, ейә биләр.

ДЭВЭДЭН ДОГРУ ХЭБЭР

Төзө эвлэрдэ көһнэ адатлар

Рәссам Г. РИЗВАН вә М. ГУМРИЕВ

Эв төзө тәһвил верилөндө

Бир айдан сонра

Дэвэйә дедиләр:
— Бойнун әйридир!
О, бу чүр чаваб верди:
— Нә гәдәр әйри олса, Совет күчәсин-
дәки 72 нөмрәли чөрәк магазининин саты-
чылары Пүстәханым вә Дилараханымын
әлләриндән әйри дейил.

Мәним бойнумун әйрилиийи һеч кәсә
зәрәр вермир. Амма онларын әлләринин
әйрилиийи һәр күн әһалинин филан гәдәр
чөрәйини кәсир. Мәсәлән, бу күнләрдә
А. Смаркина ики килограмда 135 грам,
М. Лартсовая бир килограмда 100 грам,
Ф. Айдынбәйова ики килограмда 30 грам
чөрәк әксик вермишләр.

Мәним бойнумун әйрилиийинә һамы кү-
лүр, анчаг онларын әлләринин әйрилиийинә
магазин мүдириндән тутмуш, Бакы чөрәк
тичарәти идарәсинин ишчиләринә гәдәр
һеч ким күлдән ағыр сөз демир.

Мәним бөйну́м әйридир, бәдәним дә
чылпагдыр, анчаг онлар әйри әлләри илә
чибләрини о гәдәр долдурублар ки, мән
мәнлийимлә о ағырлығында йүкү дашыя
билмәрәм.

Мәним бойнум әйридирсә, дилим дә
гысадыр. Амма онлар әлләринин әйрилиийин-
дән утанмайыб, чөрәк алмаға кәләнләри
һәр күн сөйүб тәһгир әдирләр.

Әлли яшында җаван

(Күрдәмир району, Ахтачы кәндиндәки Берия адына колхозун сәдри
Абыш Абдуллаевин күндәлийиндән парчалар)

Январ 1950-чи ил.

Бу күн мәним әлли яшым тамам олду.
Фермадан ики һейван кәтириб кәсдирдим,
райондан да араг-чахыр кәтиртмишдим.
Яхшыча кейф эләдик. Бу әлли илдә мән нә-
ләр эләмәмишәм?! Емишәм, ичмишәм, кәз-
мишәм.

Июн 1950-чи ил.

... Чохдандыр ки, күндәлийими язмырам.
Башым кейфдән айылмыр. Бичинә башла-
мышыг. Тәзә тахылдан икичә тон шәһәрә
сатмаға көндәрмишәм. Амма ушаглардан
никаранам, билмирәм нийә бу гәдәр юбан-
дылар. Арвад да лап зәһләми төкүб, дәли
шейтан дейир, айрыл, яхан гуртарсын.

Июл 1950-чи ил.

... Тахыл сатмаға кедәнләр сағ-саламат
гайытдылар. Мәни дә шад эләдиләр, өзлә-
ри дә наразы галмадылар. Дүняда сәдр-
ликдән яхшы шей вармы? Пулу-пул, һөр-
мәти-һөрмәт.

Апрел 1951-чи ил.

... Колхозлары ириләшдирдиләр. Бир
айдыр ки, Ахтачыда Берия адына кол-
хозда сәдрлик эләйирәм. Бура әсл мәним
еримдир. Адамлары бир-бир дишимә вуруб,
саф-чүрүк эләмишәм. Сөзә гулаг асмаян-

лары рәдд эләйиб, „бәли-бәли“ дейәнләри
кечирмишәм юхары баша. Көнлүмә эвлән-
мәк дүшүб.

Октябр 1951-чи ил.

... Билмирәм бу мәнәдә нә азардыр ки,
бир арвадла, бир айдан артыг үлфәт бағ-
лая билмирәм. Сәфүрә арвады мәнәббәт
ишләри үзрә өзүмә мүавин тәһйин эләми-
шәм. Адыны да гоймушам фәхри колхозчу,
айда отуз әмәк күнү верирәм. Әһ... чаван-
лыг, чаванлыг... Каш ийирми-ийирми беш
яшым олайды...

Ноябр 1951-чи ил.

... Сағ олсун Сәфүрә; зирәнк арваддыр.
Әлиндән фәләк дә гуртара билмәз. һамы-
ны йола кәтирә билди, бирчә Д. йола кәл-
мир, „һә!“ демир. Гыза сифариш көндәр-
мишәм ки, „һә“ десә ону бригадир гояча-
гам, артыг әмәк күнү язачагам, залым
гызы һей „йох“ дейиб, дурур.

Апрел 1952-чи ил.

... Кефимә соған дограйыблар. Дүнән
района кетмишдим, райкомун катиби мәни
данлайыб дейир ки; „Өзүнү дүз апармыр-
сан, гыз-кәлинә аз саташ!“ Гадынлар шә-
бәси мүдир Чавадова дейир ки: „Әрәбха-
на кәндиндән шикайәт кәлиб, орада үч-

дөрд гадынла эвләнмисән!“ Мән дә дедим
ки: „Балаларым өлсүн, мән элә адам де-
йиләм. Бачы, сән мәнән колхозун ишини
хәбәр ал, пландан даныш“. Чавадова мәнә
чох тәрс-тәрс бахды, ахыры хейрә чалан-
сын.

Май 1952-чи ил.

... Бу ахыр күнләрдә ишим дүз кәтир-
мир. Гулагыма сәс чатыб ки, әлимдән ши-
кайәт эләйәнләр вар; куя мән колхозчула-
ры инчидирәм, чохарвадлыям, исрафчыям,
филан-филан... Мәни бир ерә чағырыб элә-
сәләр, дейәчәйәм ки, бунлар һамысы чағ-
рылмыш баятыдыр.

Июн 1952-чи ил.

... Д. ачыг эләйиб, кәндән гачмыш-
дыр. Чох эзабдан вә хәрчдән сонра ону
йола кәтирдим. Әввәл анд ичдим ки, бала-
ларым өлсүн, даһа ишим олмаячаг, амма
өзүмү сахлая билмәдим. Үч-дөрд айдыр
ки, Сабирабадда шәриәтлә кәбинини кәс-
дирмишәм.

27 август 1952-чи ил.

Сәһәр-сәһәә телефонла хәбәр верибләр
ки, Бакы вилайәт прокурорлуғундан района
адам кәлиб, мәни сорушур. Мән бир фағыр
адамам, прокурорла нә ишим вар? һеч бил-
мирәм, кедим, я кетмәйим? Әкәр мән онун
янына кетмәсәм, фәрги йохдур, о, өзү мә-
ним яныма кәләчәк...

(Абыш Абдуллаевин күндәлийи бурада
ярымчыг галмышдыр. Прокурор онунла нә
барәдә данышыб, һәләлик мәлум дейил).

Кәлбәчәр районунда М. Ф. Ахундов адына колхозун сәдри Кәрәм һүсейнов кчми сәхавәтли, кәрәмәтли, әлиачыг, үрәйи кениш адам аз тапылар. Һәлә индийә кими бу адамын дилинә „Йох!“ сөзү кәлмәйиб. Оун әлинә гәләм кечән кими, сәхавәт дағарчыгынын ағзы ачылыр. „Чайын дашы, чайын гушу“ дейиб, колхоз әмлакыны сағына-солуна пайламаға башлайыр. Амма, нәдәнсә, яздығы кағызларын һамысы колхозун ферма мүдири Кәрим кишинин адресинә олур.

„Кәрим, районда малдарлыг планыны дүзәлтмишәм, бу кечә он беш гоюн кәтир. Әлә йол илә кәтир ки, һеч кәс көрмәсин. Бу кечә һейванлары чатдырмасан, план кетди ишинә!“

Бир дә көрүрсән ферма, мүдири нә бир кағыз узатдылар, мүдир бахан кими сәдрин хәттини таныйыр.

„Кәрим, Левона ики кечи вер, апарсын долансын, яхшы оғландыр.“

„Кәрим, йолдашлардан Бакыя кәдән вар, бир көк эркәк көндәр!“

Кәрәм һүсейнов дахили хәстәликләрин дәрманыны колхоз ферма-сында ахтарыр.

„Кәрим! Колхозчу Сәмәдин көбәйи дүшүб, ики кило яғ көндәр, оун көбәйини салсынлар!“

Гәрәз, Кәрәм һүсейнов сәхавәт дағарчыгыдыр.

Мебел фабрикинин директоруна!

— Нә гәдәр ки нәрдибан бурададыр, кәлиб шапканызы асын, сонра бунлар кими сизин дә боюнуз чатмаячаг.

Директор Талыб Әлиев яман карыхмышды. Йыгынчагда ериндән дуран ону абырдан салырды. Сөһбәтин лап ширин ериндә ағзы-көйчәйин бири оун кобудлуғундан данышанда Талыб Әлиев зән-ки басыб, катиби чағырды.

— Ай гыз, сән билмирсән ки, тәнгид олунанда мәним иштаһам ачылыр? Әлдүм ачындан, мәнә бир шей ал, ейим.

Гыз тәләсик пулу алыб чыкды, о гайыдыңча гәдәр ичласда фасилә әмәлә кәлди.

Бир аздан сонра катибә төйшү-йә-төйшүә дахил олуб, кәтирдийи емәкләри столун үстүнә гойду. Директор оун кәтирдийи гатыға вә булка бахыб, бирдән гашларыны чатды вә аслан кими нәрә чәкди:

— Ай залымын гызы, мән булка демишдим? Гатыгла да булка ейәрләр? Доғрамач һара, булка һара? Итил көзүмдән...

Директор өзүнү сахлая билмәйиб, емәкләрә әл атды, булка һавада дөврә вуруб, дивара дәйди, парча-тикә олду, гатыг дағылыб, кағызлары ислатды, ара гарышды, йыгынчаг ярымчыг галды... Анчаг һеч кәс Ленин районунун ерли сәнае комбинатынын директору Талыб Әлиевин „нәзакәтинә“ тә-әччүб әтмәди. Чүнки, бу биринчи дәфә дейилди. Талыб Әлиевин кобудлуғу, ләягәтсизлийи чоңдан һамыя мәлумдур. Ичлас бу мүнәси-бәтлә тә'хирә салынды, көзләйир-ләр ки, директорун һирси союзун, сонра давам әтдирсинләр.

М. ИСРАФИЛ

Г. АББАС

Сәһифәмизи бәзәйән бу шәкилин саһиби сабиг дәмир йол ишчиси Әли Нифтәли оғлу Элизадәдир. О, вәзифәдән кәнар эдиләндән сонра, отуруб узун-узанды фикир-ләшди вә гырх алты иллик һәят анкети-нин сәһифләриндә бә'зи хырда-пара дәйи-шикликләр әтмәйә башлады.

Элизадә әввәл башдан атасыны хатыр-лады. Ағчабәдинин Минахор кәндиндә кәд-худалыг эдән голчомаг Нифтәлинин гоюн сүрүләри, ат илхысы вә нахырлары оун көзүнүн габагындан кечди.

— Йох, мәним белә атадан хәбәрим йох-дур!—дәйә Элизадә анкетә әл атды вә язды: „Атам йохсул кәндли олмушдур“

1934-чү илдә милис идарәләриндә гул-луг әтдийи заманлар оун көзләри гаршы-сында чанланды. Анчаг... тез көзләрини юмду... О күнләр кетсин кәлмәсин... О заман милис идарәсиндә көрдүйү ишләрин үстү ачылса?...

Тез гәләми көтүрүб, анадан олдуғу илдә дә бир балача дәйишиклик әләди. О, 1906-чы или дөндәриб 1916 әләди. 28 яшлы Элизадә дөнүб олду он сәккиз яшлы. Он сәккиз яшында оғлан милис идарәсиндә нейләйә биләр?!.

1939-чу ил июн айындан 1940-чы ил де-кабр айына кими һарада олдуғуну һеч яз-

мады. Дәвәчи районунда көрдүйү ишләр кимин ағына кәлә биләрди? Һәят йолунда гаранлыг пәнчәрә әмәлә кәлмәсин дейә, 1941-чи илин июн айында ордуя чағырыл-дығы һалда „1937-чи илдә Ағчабәдидә орду сырасына кирмишәм“ дейә—хырда бир чүм-лә илә бөйүк бир мәсәләни һәлл әтди.

Дөрд дәфә әвләндийини, Москвада Ол-гадан вә Азәрбайчанда Зейнәбдән олан ушағларына алимент вермәмәк үчүн га-чыб, далда-бучагда кизләндийини һеч яз-маг лазым кәлмәди. Ондан бу барәдә со-рушан йохдур ки, нә үчүн анкети охуян-лара артыг башагысы версин?

Хидмәт әтдийи ерләрдә төрәтдийи ин-трига, дедигоду, интизамсызлыг вә әхлаг позгунлуғу кими „мәһарәтләрини“ нсә яза билмәди. Чүнки, бу, язмагла гуртаран иш дейилди...

Беләликлә, Элизадәнин ени анкети һа-зыр олду. О, өзүнү әлә һисс әләди ки, куя тәзәчә анадан олуб...

Анкети кәнара гоюб, бир дәстә ағ ка-ғыз көтүрдү вә ора-бура имзасыз мәктуб-лар языб, тәмиз адамлары ләкәләмәйә ки-ришди.

Сәһифәмизи бәзәйән бу шәкилин саһиби Нифтәли оғлу Элизадә белә Элизадәдир.

ДӘРӘ ХӘЛВӘТ, ТҮЛКҮ БӘЙ

Киров районундакы Оксикен гурғусу-нун рәиси Ил'ин Степан Федорович чох әв-дар адамдыр. Дүняда өз аиләсиндән баш-га һеч шейлә марагланмыр. Гурғунун һә-йәтиндә өзү үчүн—һөкүмәт һесабына—худманы бир әв тикиб, аиләсә илә бәра-бәр бурада чох „мәдәни“ һәят кечирди. Пис дә доланмыр, күндә кефдәдир. Ички алмаг үчүн дә зәһмәт чәкиб чибинә әл атмыр. Гурғуда ишләйәнләрин чаны сағ олсун. Һәркаһ чиһазчылардан Перов вә Куделин ишә дахил олмаздан әввәл Ил'инин боғазыны ислатмасайдылар бу вәзифәни юхуларында да көрмәздиләр.

Бир дә көрүрсән ки, рәнс кассири әвәз әдәрәк, фәһдәләрә әмәк һаггы пайлайыр. Рәйсин ушағлары да аталарынын янында боюнларыны вуруб даянырлар. Белә һаллар-да ишин нә ердә олдуғуну дуян ишчиләр хәтир-һөрмәт позмамаг үчүн, рәйсин ушағ-ларына гоғал пулу верирләр.

Степан Фьодорович,—арвады Ирина Николаевнаны да гурғуда ишә дүзәлдир. Чүнки арвады көмәк әләмәсә, о ганадсыз гуш кими олар. Ирина ишчи гадынлар ара-сында мүнәгишә, интрига салыр, әринә хәбәрчилик әдир, һәтта фүрсәт дүшәндә тин далындан әринин „рәгибләринә“ даш-кәсәк дә атыр.

Ил'инин өзүнү-тәнгидән башга һәр шейдән хошу кәлир. Бу яхынларда оун налайиг һәрәкәтләрини тәнгид эдән габаг-чыл чиһазчы Бондарева дейиб ки:

— Сән ки, рәйсинин үзүнә ағ олдуң, нә чүр. ишләсән ишиндә бир әнкәл тапача-ғам. Бу гурғуда я сән Бондарев галачаг-сан, я да мән Ил'ин.

Пис фикир дейил. Көрәсән гурғуда ким галмалыдыр.

Ә. Чинкиз, Л. Григори.

Кирпи гардаш!

ҺӨРМӘТЛИ КИРПИ!

Мән Бакида Лермонтов дөңкәсиндә, 7 нөмрәли эвдә яшайырам. Биринчи почта шөбәсинин ишчиләри Лермонтов күчәсиндә 7 нөмрәли эвдә яшайя А. Султанов йолдашын мактубларыны кәтириб, бизим мәнзилә атырлар. Мән дә онлары апарыб, почта шөбәсинә гайтарырам. Гайдыб эвә кәлмәмиш, һәмқи мактублары енә дә кәтириб бизим эвә верирләр.

Эвдән тақрар почтая мактуб дашымагдан зара кәлдийим үчүн бизим район шөбәсинә кетдим, орада Мария Васил'евна адлы йолдаша мұрачизә этдим. О кағызнайдалая Наташаны чағырыб, ачыгланды.

Эвә чатан кими Лермонтов күчәси 5 нөмрәли эвдә яшайя С. Султанов йолдашын мактубларынын бизим эвә атылдыгыны көрдүм.

Бу мактубумла почта шөбәсиндән шикәйт әтмәк истәмирам. Мән Лермонтов күчәсиндә яшайя Султановлардан хаһиш әдирәм ки, ара-бир бизим мәнзилә баш чәкәсинләр вә мактуб оlanda апарсынлар. Әкәр мәнним адыма кәлән мактублар онларын эвинә верилибса, кәләндә зәһмәт чәкиб өзләрилә бәрабәр кәтирсинләр. Вахт олар, райондакы бүтүн Султановлар йыгышыб, почта шөбәсинә бир әлач чәкәрик.

М. Султанов

КИРПИ ГАРДАШ!

Ичәзә вер, Азәрбайчан дәмир йоллары, Әләт һиссәсинин кечмиш рәиси А. Мәмәдов, вагон һиссәсинин рәиси Б. Нүсейнов вә Әләт һиссәсинин индики рәиси Юсифов йолдашлары сәнин журналын васитәсилә Гарадонлу станциясындакы техникы мұайинә мәнтәгәсинә гонаг чағыраг. Чүнки, айры васитә илә чағыранда я кәлмир, я да кәлиб узагдан бахыр вә чыхыб кедирләр.

Дейәндә ки, нә үчүн ичәри буюрмур-сунуз?

Дейрләр ки, орада өзүнүзүн ишләмәй вә яшамаға ериниз, шәраитиниз олмадығы һалда, һалә бир гонаг да чағырырыныз?

Ишчиләр адындан: М. Казымов

КИРПИ ЙОЛДАШ!

Әкәр йолун Пушкин районундакы Пушкин адына тахылчылыг совхозуна дүшсә, районда гарныны дойдур кәл. Әкәр галмалы олсан өзүнлә емәйә бир шей кәтир, йохса ач галарсан. Чүнки бизим совхозда емәкхана йохдур. Нә гәдәр ки, тахыл йыгылдырды, яхшы емәкханалыг вар иди, сәһәр, күнорта, ахшам ейиб-ичирдик. Тахыл йыгымы гуртаран кими емәкхананын гапысындан ека бир гыфыл асдылар ки, райкоопиттифаг сәдри Петросян белә буюруб. Петросянын нә вечинә, отуруб районун маркәзиндә, арвад-ушагы янында, вахты-вахтында ейиб-ичир. Вай биз субайларын һалына. Бу барәдә совхозун рәһбәрләринә чох демешик, дәфләрлә гәрар да чыхарыблар. Анчаг о, гыфыл һалә гапыдадыр ки, гапыда.

Пушкин адына совхоз.
Ч. Нәсәнов

ЯЗЫГ ГОЮН

Башагысы, ел азары вә гарын хәстәлийи кими дәрдрә дәрман ахтаранлар Гутгашен районунда, Жданов адына колхозда ени «нүсхәбәнд» Мәмәд Гәдирова мұрачизә эдә биләрләр. Бу барәдә кениш мәлүмат верән колхозчу Әзиз Әһмәдов дейр ки:

— Аягларыма ел дүшмүшдү. Агач илә еримәйә мәчбур олмушдум. Гәдировун янына кетдим, аяғыма бахды вә деди: «Бир гоюн көтүр, һәпир-чүпүрүнү һазырла, арвад-ушагла бирликдә өзүнү вер Варташен районундакы Моллалы кәндинин Ел пиринә. Гоюну кәс, әтини пайла чамаата, өзүн дә кабаб бишир, е, сағалмасан мән замин».

Мән дә онун сөзүнә бахдым, көзүмүн ағы-гарасы әбрәш гоюну кәсдим, әтини пайладым, өзүмүз дә едик. Чаныныза сағлыг, орадан гайындан сонра дүшмүшәм йорган-дөшәйә, инди һеч аяға да дура билмирәм ки, кедиб Гәдирова дейәм: «Мәнним гоюномун кұнаһы нә инди?»

Ө. НҮСЕЙНОВ

„КИРПИ“ КӨМӘК ЭЛӘДИ

- ◆ Журналымызын 4-чү нөмрәсиндә «О деди, мән дедим» сәрләвһәли фел'етон дәрч әдлимшиди.
- ◆ Бакы сәһиййә шөбәсинин мүдир мұавини Мәнсүмов Йолдаш редакциямыза билдирмишдир ки, 1 нөмрәли ушаг хәстәханасынын тибб бачысы А. Ю. Клутс вә һәким Б. Ф. Кукасова вәзифәләринә сәһләнкәр янашдыларына көрә төһмәт верилмишдир.
- ◆ Журналымызын 3-чү нөмрәсиндә «Таначагы сәдр» сәрләвһәли мәгалә дәрч әдлимшиди.
- ◆ Имишли район ичрайийә комитәсинин сәдри Н. Нүсейнов Йолдаш редакция кәндәрдийи чавабда билдирмишдир ки, Әзизбәйов адына колхозун сәдри Х. Г. Расулова ахырынчы хәбәрдарлыг әдлимши вә клуб бошалдылыб, колхозчуларын мәдәни истифәләсинә верилмишдир.

К 25

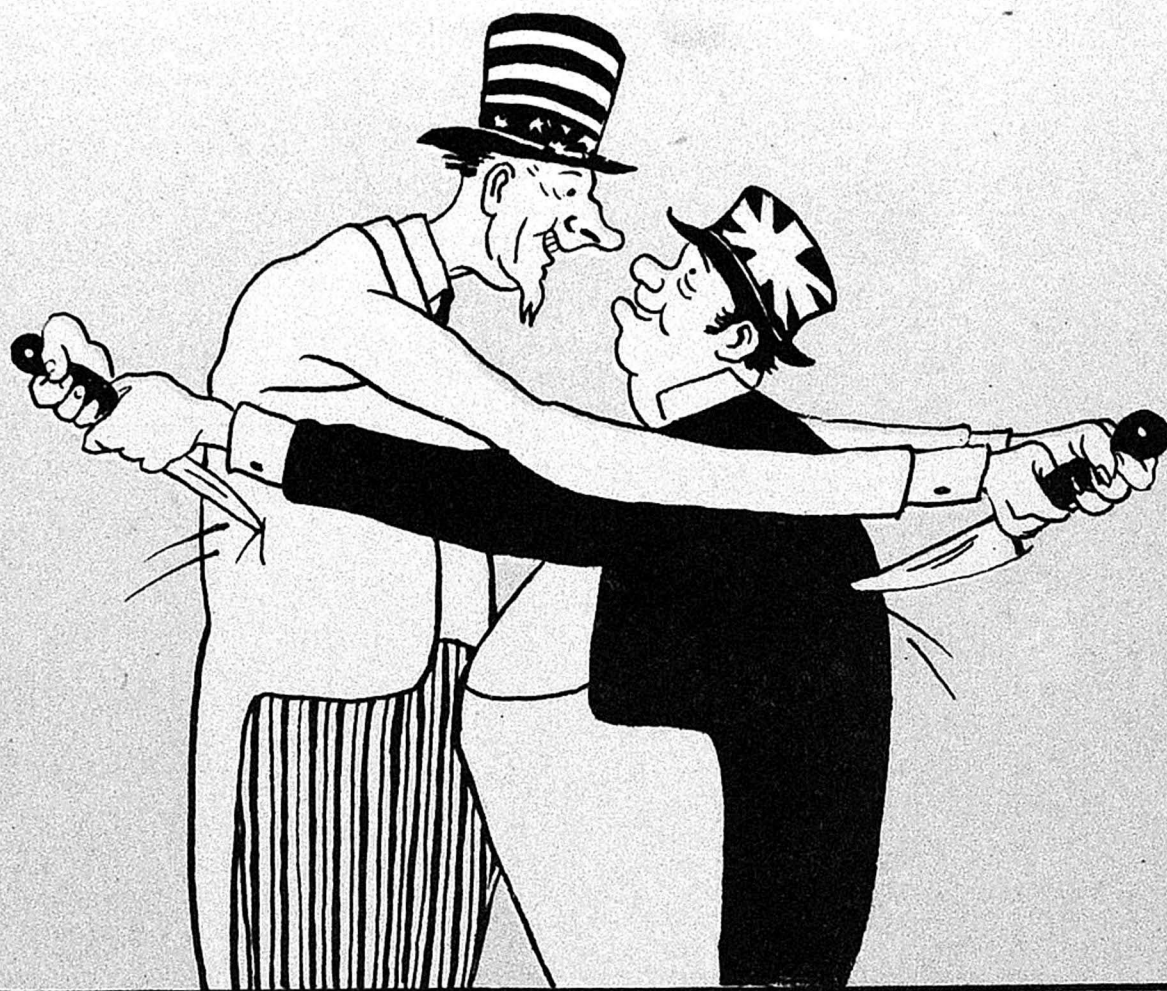
Редактор—Әвәз Садыг. Редакция һей'әти: Сүлейман Рүстәм, Сабит Рәһман, Сүлейман Мәликов, Казым Казымзада, Гулам Мәмәдди, Рза Шаһвәләд.

„Коммунист“ гәзетинин нәшри. Редакциянын адреси: Бакы, Коммунист күчәси, 11 13, 4-чү гапы, 2-чи мәртәбә. Тел. 3 -17-27. Абуна гиймәти: айлыгы 3 манат.

ФГ 19326 Сифәрш № 465. Тиражы 20 000. Кәсыз форматы 70×105^{1/2}. Чапа имзаланмыш 15/Х-52.

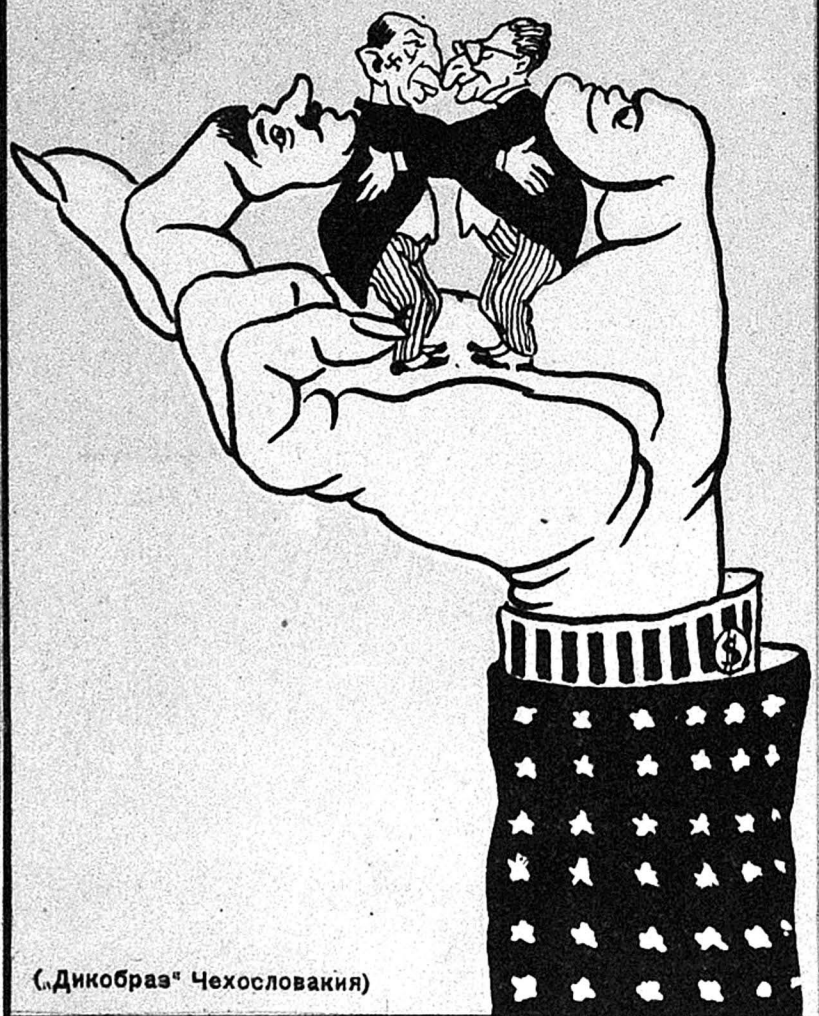
Азәрбайжан ССР НС ишннда Полиграфия сәнәси, нәшрийәт вә китаб тиңәрәги ишләри идарәси, 26 комиссар адына мәртәбә. Бакы, Әли Байрамов күчәси, № 3

Гаршылыгы инкилис-американ мәнәббәти

(„Рогач“ Чехословакия)

Аденаурла де-Гасперинин достлуғу үчүн әсас вардыр

(„Дикобраз“ Чехословакия)

Бәхшиш ардынча

(И. Дору. Румыния).